

Kétségtelenül nehéz utólag megmondani, hogy valakinek iskolás korban mi keltette fel az érdeklődését. valamilyen tantárgy iránt. Az én esetemben biztosan szerepet játszott egy örökölt, az 1920-as évekből származó Mecano készlet, amely oly mértékben hiányos volt, hogy külön fejtörés nélkül sem lehetett belőle összerakni. Főleg azokat nem, amik a leírásában szerepeltek. A következő rugót az jelentette, hogy nyolcadikos koromban egy tréfás megjegyzésemet a számtantanárunk oly mértékben a lelkére vette, hogy ezt hamarosan egy 2-es osztályzattal hálálta meg. Így a közelgő (és akkor még létező) „kísérlettségire” nagyon fel kellett készülnöm, és rá is fordítottam a szükséges időt ahhoz, hogy teljesen biztos lehessen a dolgomban. Ez a későbbiekben nem kis hasznomra vált. A budapesti II Rákóczi Ferenc Gimnáziumban ezután az első évben nem sokat műveltem, hacsak azt nem, hogy igen lelkes tanáraink biztatására és szüleim zsebéből előfizettem a „Mat. Lapok”-ra, amelyeket gondosan – és olvasatlanul – egy fiók alján gyűjtöttem. Viszont a nyári szünetben előszedtem a Lapokat, és merő kíváncsiságból nekiláttam megoldani a pontverseny feladatait. (Bizonyára esős volt a nyár.) Utána megnéztem a megjelent megoldásokat, meg hogy hány pontot szereztem volna. Egy hónap múlva megállapítottam, hogy ha részt vettem volna a pontversenyben (akkor még csak matematika volt), megnyertem volna. Így másodikként tényleg beküldtem a megoldásokat (amelyek leírása céljából majd minden hónapban lógtam egy napot az iskolából), és a vártnál nagyobb előnnyel meg is nyertem a pontversenyt. Ebben a nyári gyakorlás kétségtelenül nagy szerepet játszott. Ezt követően már benne voltam a csőben, és csak azt kellett eldönteni, hogy matematikusnak vagy fizikusnak menjek. Talán azért döntöttem a fizika mellett, mert az több koncepcionális és kevesebb formális megoldást igényel. A fizikai jelenség és a matematikai megfogalmazás kapcsolatát sosem lehet némi filozófiai mélység nélkül kezelni, és ez volt a vonzerő számomra. Ugyanígy, annak ellenére, hogy szinte kötelező hagyomány, hogy minden fizikus évfolyam 2–3 legjobbja az elméletet választja, engem a kísérleti munka jobban érdekelt, bár diplomamunkám elméleti volt. Vonzóbbnak találtam a mérések kemény és sokszor érthetetlennek tűnő tényeit és csapdáit. Ezek között a haladás igazi detektív munka, amely találgatásra, keresztkérdésekre és természetesen logikára épül. Az elméleti munkában nekem hiányzik ez a közvetlen, kérdezz felelek kapcsolat a fizikai valóság egy darabjával, amely mindig válaszol, sokszor meglepő módon, de sohasem tévesen. Legalább is az én esetemben úgy tűnik, hogy a természet jóindulatúan bánik azokkal, akik – még ha viszonylag szerény eszközökkel is – kellő kitartással és tisztelettel faggatják, és megengedi nekik, hogy egy-egy további titkát elsőként fürkésszék ki.

Az Atlanti óceán felett, 1982. jún. 27.

Mezei Ferenc tudományos tevékenységének egyik fő állomásáról, az általa kidolgozott neutronspinviszhang elvről és berendezésről olvashatunk a Fizikai Szemle 1982/4. számában a 137. oldalon (Mezei Ferenc: Polarizált neutronok világa), valamint a Természet Világa c. folyóirat júniusi számában [113 (1982) 6.] szám.

Gratulálunk!

Mezei Ferencet, a fizikai tudományok doktorát a Magyar Tudományos Akadémia 1982. évi közgyűlése levelező tagjai sorába választotta. A Középiskolai Matematikai Lapok örömmel és büszkeséggel üdvözli egykori feladatmegoldóját, későbbi munkatársát, számos verseny kitüntetettjét tudományos pályájának ezen jelentős diadala alkalmával.

A Középiskolai Matematikai Lapok Fizika Rovata 1959. szeptemberében indult. Mezei Ferenc matematikából már az 1958/59. évi pontversenyben a III. osztályosok között I. helyen állt. 1959. év tavaszán az Országos Középiskolai Tanulmányi Versenyen I. díjat nyert. A bírálóbizottság jelentése szerint mint a budapesti II. Rákóczi Ferenc Gimnázium III. o. tanulója a 2. feladatra elemi megoldást adott és társai közül gondolatainak részletes kifejtésével kiemelkedett. Ezt követte 1960-ban az OKTV-n matematikában I. dicséret, a II. Nemzetközi Matematikai Olimpián I. díj. Az 1960. évi Kürschák József Matematikai Versenyen társai közül messze kiemelkedő dolgozatával I. díjat nyert.

A Fizika Rovat megindulása után fizikával kezd foglalkozni. Már 1959. decemberében megjelenik a neve. Az 5. feladatra küldött megoldását a Rovat közli. 1960-ban az ő megoldása jelenik meg a 25. feladatra, majd kétféle megoldása a 29. feladatra. Neve ezután is rendszeresen szerepel a megoldók között. Az 1959/60. évi 1. pontversenyen a C) csoportban a IV. osztályosok között első lett. Az OKTV fizika versenyén II. díjat nyert, a 3. feladatra az ő megoldása jelenik meg. Az 1960. évi Eötvös Loránd Fizika Versenyen az első díjat nem adták ki. Mezei Ferenc III. díjat nyert. A Fizika Rovatban feladatokat tűzött ki. 1960 decemberében fényképe is megjelent Lapunkban. Az 1960/61. tanévben kezdte működését az Ifjúsági Fizikai Kör. Első titkárai Mezei Ferenc és Náray-Szabó Gábor voltak. Az egyetemi évek megkezdése után is patronálta a Kör működését, előadásokat tartott vidéken is.

Mezei Ferenc nem az első azok sorában, akiknek tudományos pályája Lapunk feladatainak megoldásával indult el. Reméljük, hogy további gazdag sikereinek leszünk még tanúi, amit őszintén kívánunk.